

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์และพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เพราะการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อการพัฒนาบุคลากรของประเทศ ให้เป็นผู้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา ตลอดจนรู้จักใช้ทรัพยากรของประเทศที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสิ้นเปลืองน้อยที่สุด การที่ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้นั้น จำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างบุคคล ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

เมื่อกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกได้เกิดขึ้น อันเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารและโทรคมนาคม ทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทั่วโลก ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ค่อนข้างมาก เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเปิด มีการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและวิทยาการต่าง ๆ จากทุกมุมโลกอย่างหลากหลาย จึงมีความจำเป็นจะต้องยกระดับและพัฒนาความรู้พื้นฐานของคนในชาติให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่เหมาะสม ตลอดจนช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดเนื้อหาวิชาสุขศึกษาไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาหนึ่งใน 8 กลุ่มของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มวิชาที่มีความหมายและมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน เพราะครอบคลุมเรื่องการดูแลสุขภาพที่เป็นพื้นฐานจำเป็นต่อความเป็นอยู่ของผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านสาระความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ด้านเจตคติและค่านิยมที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 1-2) โดยระบุมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจนไว้ 2 ข้อ คือ ข้อที่ 5 มุ่งให้ผู้เรียนรักการออกกำลังกายดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี และข้อที่ 6 มุ่งให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 4) จากการศึกษาเกี่ยวกับผู้ติดสารเสพติดของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ในปี 2538 พบว่ามีจำนวนผู้ติดสารเสพติดขั้นต่ำประมาณ 1,500,000 คน (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2538, หน้า 5-6) ซึ่งในจำนวนนี้มีนักเรียน นักศึกษาติดสารเสพติดถึง 71,666 คน นับเป็นอันดับรองลงมาจากกลุ่มเกษตรกร กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในด้านการจัดการศึกษาของชาติ ตระหนักถึง

ความสำคัญของปัญหาสารเสพติด ซึ่งมีผลกระทบต่อประชากรของประเทศจึงได้กำหนดให้วี
การสอนเกี่ยวกับโทษของสารเสพติดไว้ในหลักสูตรตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ขึ้นไป เพื่อให้
นักเรียนมีความรู้ เล็งเห็นถึงโทษและอันตรายจากสารเสพติด

ปัญหาสารเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษาเป็นปัญหาที่เห็นขั้วการพัฒนารัพยากร
มนุษย์ของประเทศ ก่อให้เกิดความสูญเสียทางสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพอนามัยของเยาวชน
นักเรียนที่ติดสารเสพติดต้องประสบกับความล้มเหลวในการศึกษา เยาวชนจำนวนมากเสียนาค
เนื่องจากปัญหาการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา จากการ
รวบรวมข้อมูลของฝ่ายข้อมูลผู้ติดสารเสพติดกองบำบัดรักษา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามยาเสพติด (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2540, หน้า 1)
พบว่า นักเรียนที่ติดสารเสพติดสูงสุดทั่วประเทศ คือ นักเรียนที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี เป็น
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนในชั้นนี้เป็นช่วงของวัยรุ่น
ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย และอารมณ์ มีปัญหาด้านการปรับตัวเข้ากับเพื่อน
แผนการเรียนหรือสถานศึกษาแห่งใหม่ มีผลทำให้จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษา
การติดสารเสพติดมีเพิ่มขึ้นทุกปี (สุชาติ เลาบริพัตร, 2542, หน้า 3) รายละเอียดปรากฏตามตาราง

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษาการติดสารเสพติด ปี 2534-2541 (สำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2540, หน้า 2)

พ.ศ.	จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษา (คน)
2534	679
2535	1,250
2536	2,307
2537	3,638
2538	4,738
2539	4,137
2540	6,542
2541	8,328

จากตารางที่ 1 แสดงว่าจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติดเพิ่ม
มากขึ้นทุกปี และยังคงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอีก

ปัญหาสารเสพติด นับเป็นปัญหาสังคมสำคัญที่จะเพิ่มความเสี่ยงมากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะทางการศึกษา ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ คือ ผู้เรียน การนำวิชาสุขศึกษาเข้ามาใช้เป็นกระบวนการให้ความรู้ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษและพิษของสารเสพติด การป้องกันปัญหาสารเสพติดโดยการให้ความรู้ การให้คำแนะนำเพื่อป้องกันปัญหาสารเสพติด จะไม่สามารถเห็นผลสำเร็จได้ในทันทีทันใด แต่จะก่อให้เกิดผลในระยะยาวเป็นประโยชน์มาก ในการปราบปรามหรือการรักษา เพราะการป้องกันเป็นการมิให้บุคคลซึ่งยังไม่เคยเกี่ยวข้องกับสารเสพติด ต้องได้รับโทษภัยจากสิ่งที่เป็นอันตรายและเนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ช่างเข้าสู่วัยรุ่น และเป็นวัยที่กำลังหล่อหลอมความคิด ทักษะคิด ตลอดจนพัฒนาการต่าง ๆ การปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้อง ในเรื่องของสารเสพติดตั้งแต่เยาว์วัย น่าจะเป็นการป้องกันที่ให้ผลดีกว่าการแก้ไข แต่จากสภาพการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาที่ผ่านมาส่วนหนึ่ง พบว่า วิชาครูที่มีวุฒิการศึกษาทางด้านสุขศึกษามาสอนโดยตรง ครูผู้สอนสุขศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นครูพลศึกษา หรือเป็นผู้เรียนมาทางด้านพลศึกษา ทำให้เกิดปัญหาในการสอนอย่างมาก (จินตนา สราวุธพิทักษ์, 2536, หน้า 138-139)

บทเรียนโปรแกรม จัดเป็นวิธีการสอนที่เน้นการศึกษารายบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง ที่เข้ามามีบทบาทในวงการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะบทเรียนแบบโปรแกรมจะมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งบทเรียนแบบโปรแกรมเป็นทั้งสื่อการสอนและวิธีการสอนอีกทั้ง บทเรียนโปรแกรมได้มีการจัดวางลำดับเนื้อหาการเรียนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตามลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล 5 ประการ ดังนี้ 1. ความแตกต่างกันในด้านความสามารถ 2. ความแตกต่างกันในด้านสติปัญญา 3. ความแตกต่างกันด้านความสนใจ 4. ความแตกต่างกันในด้านร่างกาย 5. ความแตกต่างกันด้านอารมณ์ (นิพนธ์ สุขปริศิ, 2520, หน้า 20) การให้ผู้เรียนได้เรียนจากบทเรียนโปรแกรมนอกจากจะเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วพบว่าบทเรียนโปรแกรม ยังสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนอ่อนให้สูงขึ้นและเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อีกด้วย นอกจากนี้ บุญเกื้อ ควรหาเวช (2530, หน้า 27) และ ชีระชัย ปุณณโชติ (2532, หน้า 27) ได้กล่าวว่า ข้อดีของบทเรียนโปรแกรมผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองและดำเนินไปตามความสามารถของตนเองเป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยประหยัดเวลา การสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ผู้เรียนเรียนรู้ทีละขั้นตอนและทราบการเรียนรู้ของตนทุกขั้นตอน ผู้เรียนสามารถศึกษาบทเรียนเวลาใดก็ได้ ผู้เรียนสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดของตนเองได้ จากการดูคำเฉลยในบทเรียนและผู้ที่ขาดเรียนสามารถศึกษาบทเรียนด้วยตนเองเพื่อให้ตามผู้อื่นทัน ปัจจุบันวงการศึกษามีการผลิต

บทเรียนโปรแกรมออกมาในลักษณะรูปร่างต่างกันหลายลักษณะ และใช้สื่อต่าง ๆ กันหลายแบบ เช่น อาจเป็นหนังสือ เทปบันทึกเสียง รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฟิล์มสตริฟ เครื่องช่วยสอน คอมพิวเตอร์ (ไชยยศ เรื่องสุวรรณ, 2522, หน้า 16) สื่อต่าง ๆ เหล่านี้สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาคด้วยตนเองได้อย่างอิสระ กิดานันท์ มลิทอง (2536, หน้า 29) กล่าวว่า การสอนรายบุคคลจัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ตรวจสอบความต้องการของตนเอง เลือกวิชาหรือวิชาเรียนให้เหมาะสมกับตน เรียนไปตามความก้าวหน้าของตนเอง

จากที่กล่าวข้างต้นจะเห็น บทเรียนแบบโปรแกรมเชิงเส้นตรงเป็นบทเรียนที่ผู้เรียนสามารถศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถของตน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าเนื้อหาสาระการเรียนรู้เรื่อง “สารเสพติด” ที่กำหนดขึ้นนั้นเน้นทางด้านความรู้ความจำเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเหมาะสมกับการทำบทเรียนโปรแกรมเชิงเส้นตรงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปริญญา โพธินาม (2537) พบว่า คุณค่าของบทเรียนสำเร็จรูปทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ชอบ เพราะบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงช่วยให้เข้าใจง่าย สามารถดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีความกระตือรือร้นและมีความสนใจอยากเรียน เพราะเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นหาคำตอบได้ทันที บุญรุ่ง วัชรฉัตร (2540) ได้วิจัยพบว่า บทเรียนโปรแกรมสนองความสามารถในการเรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กที่เรียนช้าได้มีโอกาสศึกษามากขึ้น และเด็กที่เรียนเร็วใช้เวลาการศึกษาน้อย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าวิธีสอนแบบปกติ มนัส เชิญทอง (2540) ได้วิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองเรียนจากบทเรียนโปรแกรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ ณรงค์ สุนขาว (2535) ได้วิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากบทเรียนโปรแกรมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่าการสอนตามปกติ และวิวัฒน์ วัชรหิรัญ (2519) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบการใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนปกติในวิชาวิทยาศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนด้วยบทเรียนแบบโปรแกรม นักเรียนเรียนรู้ได้ดีกว่าการเรียนจากการสอนปกติ ชายน (Shine, 1985) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากบทเรียนโปรแกรมและการสาธิตประกอบการบรรยายในวิชาคณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ผลจากการศึกษาพบว่า การเรียนจากบทเรียนโปรแกรมมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าการสาธิตประกอบการบรรยายตามปกติ

จากเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสนใจสร้างบทเรียนโปรแกรม เรื่อง สารเสพติด สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อสร้างบทเรียนโปรแกรม เรื่อง สารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดคอนหาวย จังหวัดนครปฐม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้บทเรียนสำเร็จรูปกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง สารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษานำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น
3. เป็นแนวทางในการจัดทำบทเรียนโปรแกรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนวัดคอนหาวย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 6 ห้องเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ของโรงเรียนวัดคอนหาวย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม
3. ระยะเวลาในการทดลอง
ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 ใช้เวลาในการทดลอง 8 คาบ
4. เนื้อหา
เนื้อหาที่นำมาสร้างบทเรียนโปรแกรม คือ เนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง สารเสพติด ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีดังนี้
 1. ความหมายและประเภทของสารเสพติด
 2. สาเหตุของการติดสารเสพติด
 3. ลักษณะอาการ โทษและอันตราย
 4. การป้องกันและรักษาผู้ติดสารเสพติด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทเรียนโปรแกรม หมายถึง บทเรียนสำเร็จรูปสาระการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง สารเสพติด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นบทเรียนโปรแกรมเชิงเส้นตรง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อยๆ เรียกว่า กรอบหรือเฟรม ในกรอบแต่ละกรอบให้เลือกตอบหรือให้เติมข้อความลงในช่องว่างและมีคำเฉลยเพื่อให้นักเรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
2. การสอนโดยใช้บทเรียนโปรแกรม หมายถึง กระบวนการที่จัดให้นักเรียนในกลุ่มทดลองได้เรียนจากบทเรียนโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ประสิทธิภาพของบทเรียนโปรแกรม หมายถึง เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของบทเรียนโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างใช้เรียนและทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80 /80

80 ตัวแรก หมายถึง จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่เรียนบทเรียนโปรแกรมแล้วสามารถทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนในแต่ละหน่วย ผ่านจุดตัดการรอบรู้ของแบบทดสอบท้ายบทเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่เรียนบทเรียนโปรแกรมแล้วสามารถทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านจุดตัดการรอบรู้ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ จะใช้ทดสอบหลังจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเรียนบทเรียนโปรแกรมครบทั้ง 4 หน่วยและทำแบบทดสอบท้ายบทเรียนทั้ง 4 หน่วยแล้ว
5. แบบทดสอบท้ายบทเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีทั้งหมด 4 หน่วยจะใช้ทดสอบหลังจากที่นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเรียนบทเรียนโปรแกรมจบแต่ละหน่วย
6. จุดตัดการรอบรู้ของแบบทดสอบท้ายบทเรียน หมายถึง คะแนนขั้นต่ำที่ได้จากดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อนำมาใช้ตัดสินผู้เรียนที่ทำแบบทดสอบท้ายบทเรียน
7. จุดตัดการรอบรู้ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนขั้นต่ำที่ได้จากดุลพินิจของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน เพื่อนำมาใช้ตัดสินผู้เรียนที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน